

INFORME SOBRE L'ACCÉS DE LES DONES A LA VIDA POLÍTICA (1)

Les dones a les candidatures de les eleccions
municipals 2019.

Baix Llobregat, juliol 2019

Amb la col·laboració de:

ÍNDEX

1. Introducció	3
2. Principals dades	4
3. Hipòtesis de treball	5
4. L'accés de les dones a la vida política	6
4.1 Composició de les llistes electorals	6
Proporció d'homes i dones en les candidatures.	
Dones en les candidatures a les eleccions municipals i pes sobre el total de llistes presentades.	
Rànquing de municipis segons la presència de dones en les candidatures.	
Evolució del pes de les dones en les candidatures municipals segons grandària del municipi.	
Pes de les dones en les candidatures segons formacions polítiques. Evolució.	
Variació del pes de les dones en les candidatures segons formacions polítiques.	
4.2 Caps de llista	10
Proporció d'homes i dones caps de llista en les candidatures electorals del Baix Llobregat.	
Proporció d'homes i dones caps de llista a les eleccions locals del Baix Llobregat, segons grandària del municipi.	
Rànquing de municipis segons nombre de candidatures encapçalades per dones.	
Variació de les candidatures encapçalades per dones respecte 2015 i 2007.	
4.3 Rotacions i repeticions en els caps de llista	16
Rotacions i repeticions en els caps de llista de les candidatures a les eleccions locals.	
Repetició dels caps de llista segons candidatures.	
Rotació dels caps de llista segons candidatures.	
4.4 Llistes cremallera	18
Evolució de les llistes cremallera en les eleccions locals Baix Llobregat.	
Distribució municipal de les llistes cremallera.	
Llistes cremallera segons formacions polítiques.	
Llistes cremallera segons formacions polítiques i municipis.	
4.5 La representació de les dones en els llocs segurs	20
Composició dels cinc primers llocs de les candidatures. Evolució.	
Percentatge de dones a cada lloc de la llista. Mitjana de totes les candidatures i tots els municipis. Baix Llobregat 2019.	
Distribució de llistes electorals segons la formació política i la seva composició a les cinc primeres posicions de la llista.	
4.6 La representació de les dones segons si és home o dona qui encapçala la llista	23
Percentatge de dones en les candidatures segons sexe del cap de llista.	
Percentatge de llistes amb 3 dones i 2 homes en el primer tram de 5 candidats segons el sexe de la persona que encapçala la llista electoral. Baix Llobregat, 2019.	
Percentatge de llistes amb 2 dones i 3 homes en el primer tram de 5 candidats segons el sexe de la persona que encapçala la llista electoral. Baix Llobregat, 2019.	
5. Contrastació d'hipòtesis	25
6. Metodologia	27
7. Glossari de conceptes	28
8. Recomanacions bibliogràfiques	30

1. Introducció

De la representació descriptiva a la representació substantiva

Aconseguir la igualtat efectiva entre homes i dones és un principi jurídic reconegut en la nostra normativa. La LO 3/2007 per a la igualtat efectiva entre homes i dones fa incorporar a la LOREG (Llei orgànica que regula el règim electoral general) una sèrie d'articles i disposicions per tal de garantir una mínima representació descriptiva¹ de les dones en les eleccions. Amb aquesta finalitat, la llei estableix que les llistes han d'estar formades per un mínim d'un 40% de persones d'un mateix sexe, de manera que aquest criteri s'ha de complir en cada tram de cinc persones, o el que és el mateix, que com a mínim dues persones en cada tram de cinc han de ser homes o dones.

El rerefons de la representació descriptiva en les eleccions és aconseguir una major massa crítica de dones en la vida política i així empènyer cap a l'assoliment de la igualtat efectiva entre homes i dones. Un major nombre de dones en llocs de representació política reforça tant el seu paper entre l'electorat com per a defensar els seus interessos: incrementant altaveus, afavorint i empenyent polítiques afavoridores de la igualtat.... (o altrament dit, caminar de la representació descriptiva a la representació substantiva).

L'Observatori Comarcal i el Consell de les Dones reediten l'informe d'accés de les dones a la vida política amb les dades de les darreres eleccions locals. Es publica la primera part de l'informe corresponent a les eleccions de 2019: la participació de les dones en les candidatures de les eleccions locals. Aquesta primera part analitza la composició de les llistes electorals amb perspectiva de gènere centrant l'anàlisi en 8 hipòtesis de treball centrades en la composició total de les llistes electorals; l'encapçalament de les candidatures; composició de les candidatures segons formacions polítiques o grandària dels municipis. Aquest informe continua l'anàlisi realitzat en els informes d'accés de les dones a la participació política de les 3 anteriors eleccions locals (2007; 2011 i 2015).

¹ Es parla de representació descriptiva quan els representants (les candidatures) s'assemblen als representats (l'electorat). En aquest cas, el marc normatiu, persegueix, en un primer, terme assolir aquesta representació descriptiva.

2. Principals dades

El **48%** de les persones que es presenten en candidatures a les eleccions locals del Baix Llobregat són dones.

El **30,6%** de les candidatures a les eleccions locals de 2019 **estaven encapçalades per dones**, aquest percentatge és superior a l'observat en les anteriors eleccions.

Les llistes cremallera

Des de 2007, **el pes de les dones en les candidatures ha anat augmentat** de manera progressiva, tot i amb això, encara no s'assoleixen percentatges equilibrats de representació.

Mentre el 32% dels homes que encapçalen les llistes en aquestes eleccions ja ho van fer en les de 2015, el percentatge de dones que repeteixen com a caps de llista és del 18% del total de les candidatures. Val a dir, però, que mentre el percentatge d'homes que repeteix com alcaldables disminueix, el de dones creix.

Les llistes cremallera creixen de manera destacada a la comarca, tot i amb això, no suposen més del 19% del total de les candidatures del Baix Llobregat. Totes les formacions polítiques han augmentat les llistes cremallera en el conjunt de les seves candidatures.

Les dones a llocs segurs?

El **70%** de les candidatures es componen per 2 dones i 3 homes en el primer tram. S'observa, però, un creixement del pes de les dones en el primer tram de les llistes electorals.

Cap formació política té més dones que homes encapçalant les candidatures. En totes les formacions polítiques el lloc més ocupat per dones és el número 4 de la llista.

Quan les dones encapçalen les candidatures.

Es pot afirmar que quan les dones encapçalen candidatures hi ha més dones en la candidatura i estan en llocs segurs. El diferencial home-dona segons si qui encapçala la llista és un home o una dona respecte a les anteriors eleccions creix respecte les anteriors eleccions (3 punts percentuals més dones quan encapçala la llista una dona).

Les candidatures amb 3 dones i 2 homes en el primer tram de la llista són encapçalades majoritàriament per dones (77%). Les candidatures amb 2 dones i 3 homes, en canvi, són majoritàriament encapçalades per homes (86%).

3. Hipòtesis de treball

Per tal d'ordenar i estructurar la informació obtinguda de l'estudi de les candidatures a les eleccions locals al Baix Llobregat s'ha considerat 8 àmbits d'anàlisi i les subsegüents hipòtesis de treball.

1. **Composició llistes electorals**
 - La llei afavoreix la presència de les dones en les llistes electorals
 - En els primers llocs predominaran els homes
2. **Caps de llista**
 - Hi hauran més candidats que candidates alcaldables
 - La presència de dones en les llistes electorals augmenta quan una dona encapçala la llista. En canvi, quan és un home qui l'encapçala la presència de dones es veu reduïda.
3. **Repetició/rotació en les llistes**
 - Per les xarxes informals, per la tradició, per la inèrcia de la cultura paternalista...els homes repetiran més en les llistes que les dones.
 - Els caps de llista homes repetiran més que els caps de llista dones.
 - En cas de rotació, hi haurà un major percentatge de rotació home-home; dona-home que home-dona o dona-dona.
4. **Llistes cremallera**
 - La presència de les llistes cremallera hauria de ser cada cop més present en la política municipal.

Les llistes segons formacions polítiques

5. Llistes i partits de tradició socialdemòcrata o progressista
 - S'espera que la presència de les dones en aquestes llistes sigui major
 - També són els partits que es van acollir a les quotes voluntàries
6. Llistes i partits de tradició conservadora
 - S'espera que la presència de les dones en aquestes llistes sigui menor
7. Llistes i partits en noves formacions polítiques
 - S'espera que la presència de les dones en aquestes llistes sigui major

Les llistes segons grandària dels municipis (<20.000 habitants i >20.000 habitants)

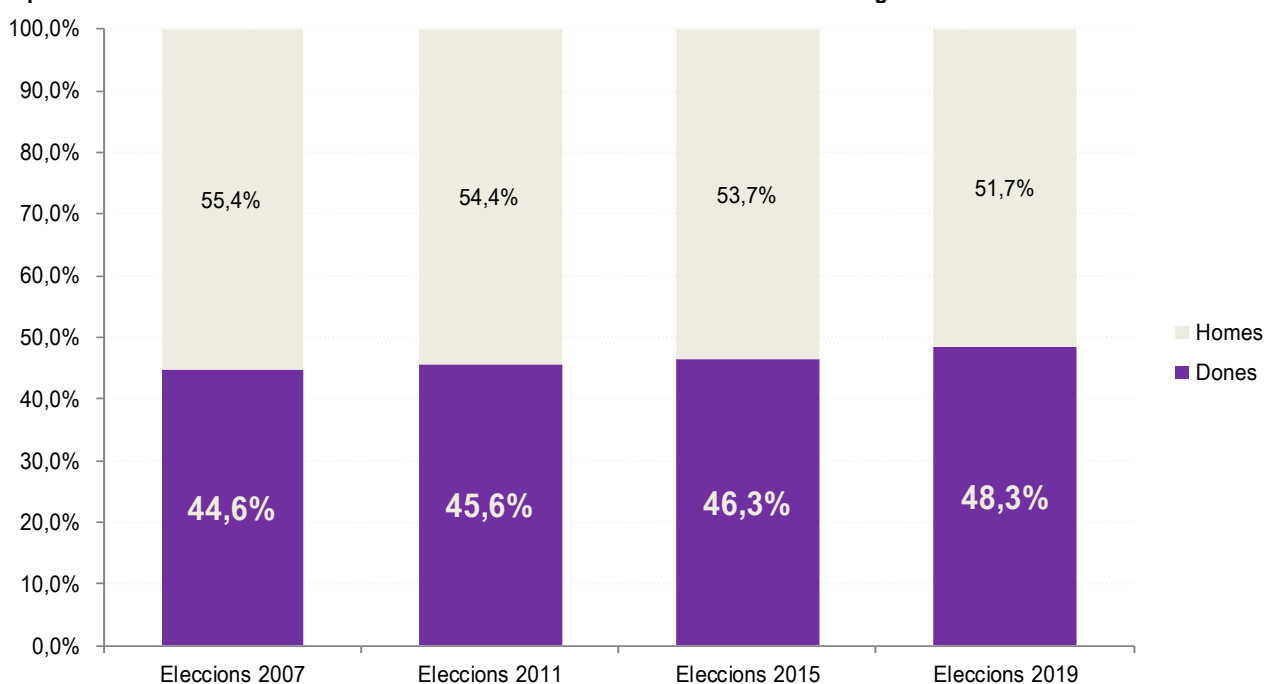
8. La grandària del municipi influeix, d'una banda, en la presència de dones en les llistes electorals, és a dir, es preveu que en els municipis grans hi haurà un major nombre de dones a les llistes. D'altra banda, la mida del municipi influeix en el nombre de caps de llista que cada formació política presenta als municipis, de manera que es preveu un menor nombre de llistes encapçalades per dones en els municipis grans.

4. L'accés de les dones a la vida política

4.1 Composició de les llistes electorals

El 48% de les persones que es presenten en candidatures a les eleccions locals del Baix Llobregat són dones. Des de 2007, el pes de les dones en les candidatures ha anat augmentat de manera progressiva, tot i amb això encara no s'assoleixen percentatges equilibrats de representació.

Proporció d'homes i dones en les candidatures a les eleccions locals del Baix Llobregat.

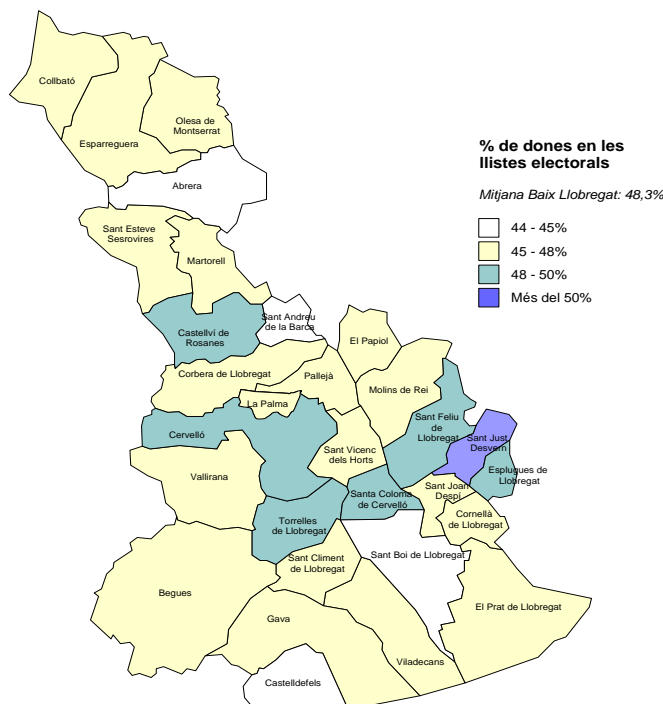

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (01/05/2007, 26/04/2011, 28/04/2015 i 29/04/2019)

Tots els municipis de la comarca superen el 40% de les dones a les llistes de les diferents candidatures tal i com exigeix la LOREG a partir de 2007. Tot i amb això, **només 7 municipis tenen un percentatge equilibrat o superior de dones en el conjunt de les candidatures que es presenten**. El Papiol és el municipi on la presència de dones en les candidatures és major (52,3%) i Sant Climent de Llobregat on trobem la menor presència de dones (43,9%).

Respecte les anteriors eleccions (2015), el nombre de dones en les candidatures municipals creix en un 6,5% però respecte les primeres eleccions d'aplicació de la llei, ha crescut en 44,6%. 13 municipis de la comarca tenen menys dones a les candidatures respecte anteriors eleccions. Begues, Sant Esteve Sesrovires i El Prat de Llobregat són, en canvi, els municipis del Baix Llobregat on ha crescut més en nombre de dones presentades.

**Dones en les candidatures a les eleccions municipals i pes sobre el total de llistes presentades.
Baix Llobregat i municipis 2019.**

Eleccions municipals 2019

	% sobre el total de llistes presentades	
	Dones	
Papiol, El	23	52,3%
Sant Joan Despí	96	50,8%
Pallejà	69	50,7%
Abdera	60	50,4%
Vallirana	60	50,4%
Sant Feliu de Llobregat	95	50,3%
Viladecans	125	50,0%
Esplugues de Llobregat	94	49,7%
Cervelló	45	49,5%
Sant Andreu de la Barca	83	49,4%
Collbató	27	49,1%
Santa Coloma de Cervelló	51	49,0%
Martorell	72	49,0%
Esparreguera	82	48,8%
Corbera de Llobregat	58	48,7%
Sant Just Desvern	58	48,7%
Prat de Llobregat, El	156	48,0%
Sant Boi de Llobregat	108	48,0%
Sant Esteve Sesrovires	56	47,9%
Sant Vicenç dels Horts	80	47,6%
Cornellà de Llobregat	119	47,6%
Castelldefels	130	47,3%
Castellví de Rosanes	17	47,2%
Begues	61	46,9%
Molins de Rei	98	46,7%
Olesa de Montserrat	88	46,6%
Torrelles de Llobregat	36	46,2%
Palma de Cervelló, La	30	45,5%
Gavà	104	45,0%
Sant Climent de Llobregat	29	43,9%
Total Baix Llobregat	2.210	48,3%

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (29/04/2019).

Variació del nombre de dones en les candidatures municipals.

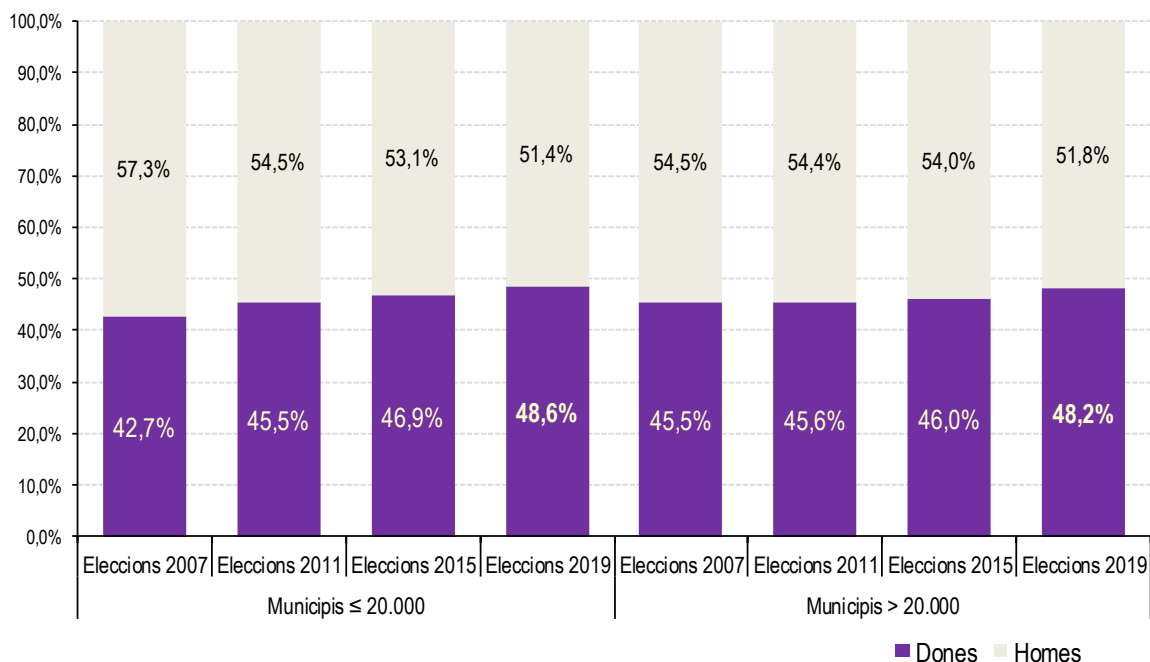
Ordre segons major creixement relatiu. Baix Llobregat i municipis. Eleccions municipals 2019, 2015 i 2007.

	Eleccions municipals		Variació 2019-2015		Variació 2019-2007	
	Dones	% sobre el total de candidatures	absoluta	relativa	absoluta	relativa
Begues	61	46,9%	24	64,9%	27	79,4%
Sant Esteve Sesrovires	56	47,9%	14	33,3%	20	55,6%
Prat de Llobregat, el	156	48,0%	38	32,2%	74	90,2%
Castelldefels	130	47,3%	31	31,3%	35	36,8%
Pallejà	69	50,7%	15	27,8%	18	35,3%
Palma de Cervelló, la	30	45,5%	5	20,0%	5	20,0%
Cornellà de Llobregat	119	47,6%	17	16,7%	52	77,6%
Santa Coloma de Cervelló	51	49,0%	7	15,9%	20	64,5%
Sant Feliu de Llobregat	95	50,3%	13	15,9%	38	66,7%
Olesa de Montserrat	88	46,6%	11	14,3%	21	31,3%
Molins de Rei	98	46,7%	12	14,0%	40	69,0%
Torrelles de Llobregat	36	46,2%	4	12,5%	5	16,1%
Viladecans	125	50,0%	12	10,6%	45	56,3%
Sant Joan Despí	96	50,8%	7	7,9%	35	57,4%
Total Baix Llobregat	2.210	48,3%	135	6,5%	682	44,6%
Sant Vicenç dels Horts	80	47,6%	4	5,3%	17	27,0%
Esplugues de Llobregat	94	49,7%	3	3,3%	12	14,6%
Abrera	60	50,4%	0	0,0%	14	30,4%
Sant Boi de Llobregat	108	48,0%	-2	-1,8%	44	68,8%
Sant Climent de Llobregat	29	43,9%	-1	-3,3%	8	38,1%
Sant Just Desvern	58	48,7%	-2	-3,3%	10	20,8%
Vallirana	60	50,4%	-3	-4,8%	13	27,7%
Papiol, el	23	52,3%	-2	-8,0%	3	15,0%
Corbera de Llobregat	58	48,7%	-6	-9,4%	-1	-1,7%
Cervelló	45	49,5%	-5	-10,0%	21	87,5%
Martorell	72	49,0%	-8	-10,0%	9	14,3%
Gavà	104	45,0%	-12	-10,3%	48	85,7%
Sant Andreu de la Barca	83	49,4%	-10	-10,8%	27	48,2%
Collbató	27	49,1%	-4	-12,9%	10	58,8%
Esparreguera	82	48,8%	-18	-18,0%	5	6,5%
Castellví de Rosanes	17	47,2%	-9	-34,6%	7	70,0%

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (01/05/2007, 28/04/2015 i 29/04/2019)

Englobant els municipis segons grandària, **s'observa una major presència de dones en els municipis petits** (menors de 20.000 habitants). Respecte a les anteriors eleccions, el creixement és generalitzat en els 2 tipus de municipis. El creixement (respecte 2015) és major en el municipis grans (+2,2 pp) que en els petits (+1,7pp).

Evolució del pes de les dones en les candidatures municipals segons grandària del municipi.

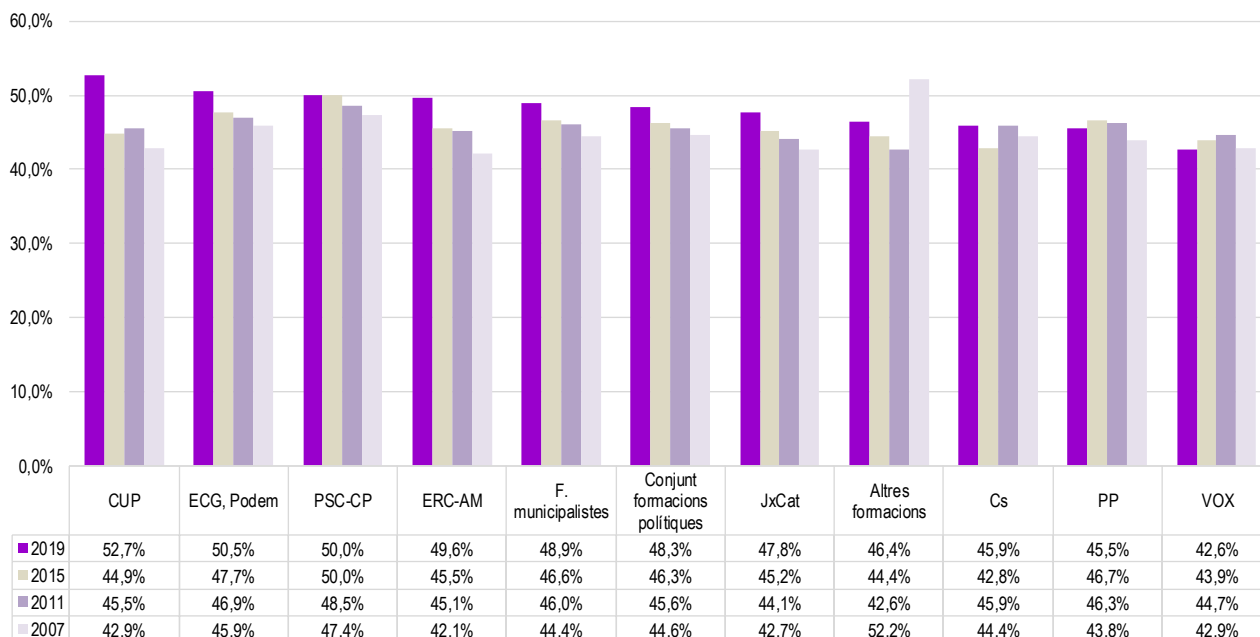

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (01/05/2007, 26/04/2011, 28/04/2015 i 29/04/2019).

Analitzant la presència de les dones a les candidatures de les eleccions municipals de 2019 **segons les diferents formacions polítiques** concurrents, s'observa una diferència de més de 10 punts percentuals entre la formació política amb major representació de dones (CUP amb el 52,7% de dones) i menor (VOX amb el 42,6% de dones). Les formacions polítiques amb major representació d'homes en les llistes electorals (superant o arribant al 50%) són VOX, PP i Ciutadans.

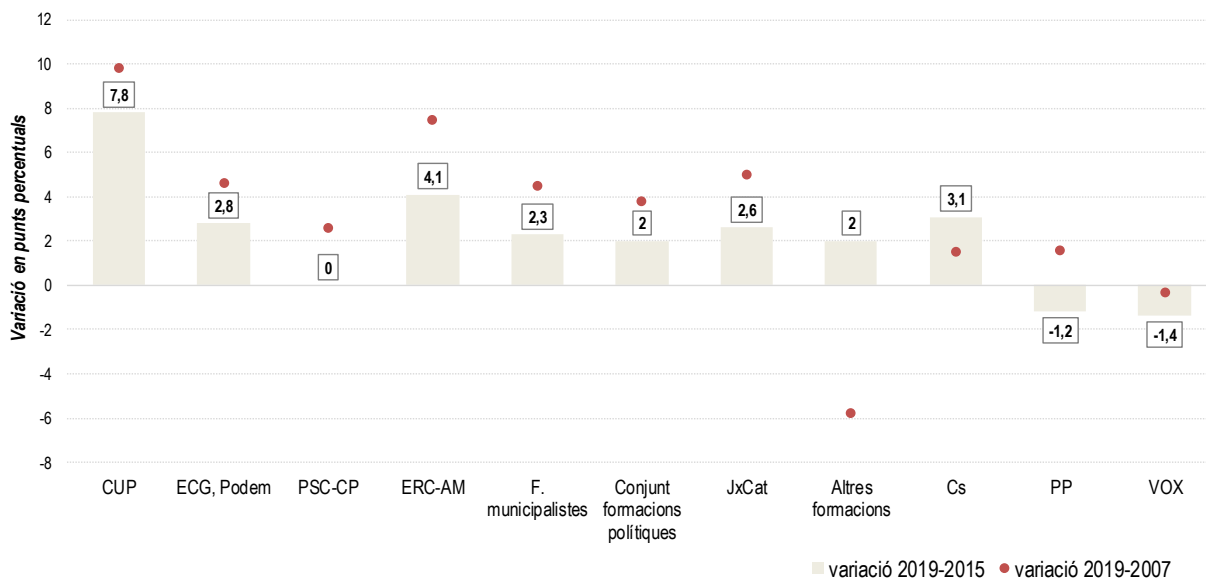
Respecte les anteriors eleccions gairebé totes les formacions polítiques, a excepció de PP i VOX, incrementen el pes de les dones en les seves candidatures. La CUP és la formació que registra un major creixement (+7,8 pp). Respecte a les primeres eleccions d'aplicació de la llei d'igualtat (2007) només VOX registra un descens del pes de les dones en les seves candidatures (-0,3pp). La CUP és la formació política que registra un major creixement del pes de les dones en les seves candidatures (+9,8pp).

**Pes de dones en les candidatures segons formacions polítiques. Baix Llobregat.
Eleccions municipals 2007; 2011; 2015 i 2019.**

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (01/05/2007, 26/04/2011, 28/04/2015 i 29/04/2019).

Variació del pes de les dones en les candidatures segons formacions polítiques respecte les anteriors eleccions (2019-2015) i les primeres eleccions d'aplicació de la llei (2019-2007).

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (01/05/2007, 26/04/2011, 28/04/2015 i 29/04/2019).

4.2 Caps de llista

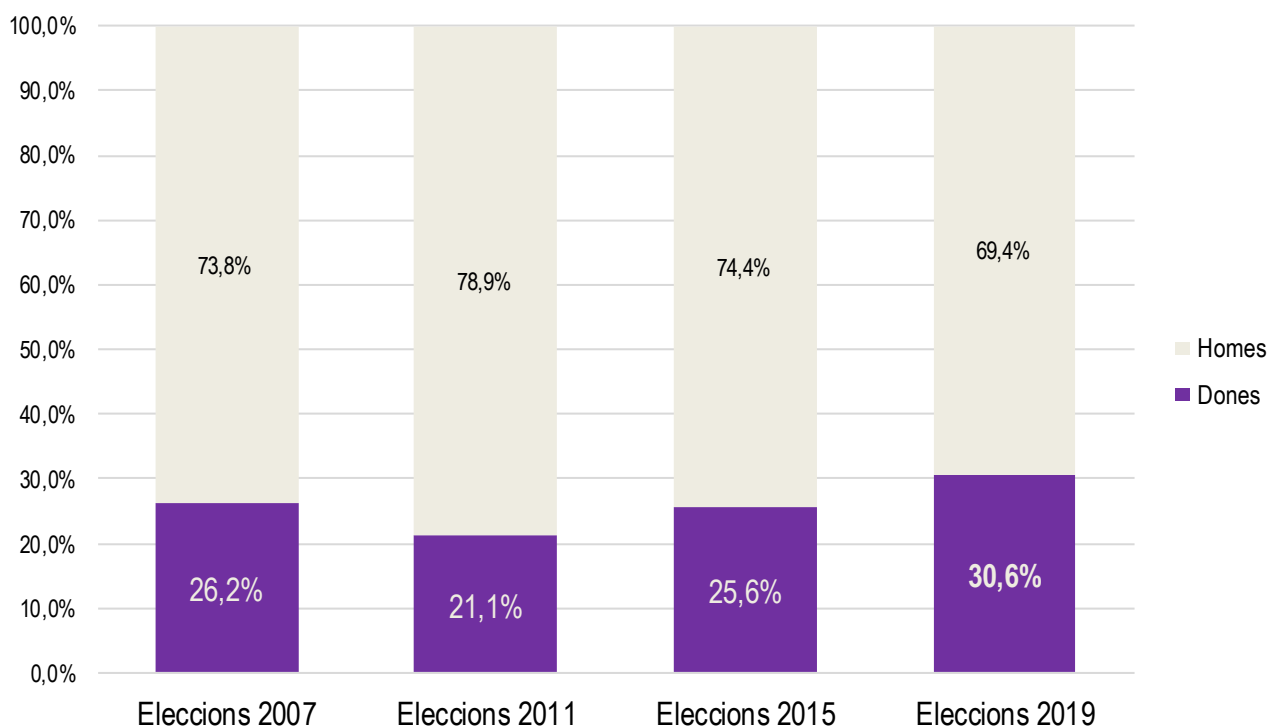
Més enllà de la composició de les llistes electorals i del percentatge de dones que les componen, resulta interessant analitzar qui encapçala les diferents llistes electorals.

El cap de llista d'una candidatura sol ser l'altaveu principal de la mateixa. La proporció de dones caps de llista a la comarca és un element visible de l'anomenada representació descriptiva.

Si la dona és cap de llista, s'espera una major representació femenina en les llistes que si és home. Alhora s'espera un efecte contagi si existeix una candidatura amb cap de llista dona.

El 30,6% de les candidatures a les eleccions locals de 2019 estaven encapçalades per dones, aquest percentatge és superior a l'observat en totes les anteriors eleccions.

Proporció d'homes i dones caps de llista en les candidatures electorals del Baix Llobregat.

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (01/05/2007, 26/04/2011, 28/04/2015 i 29/04/2019).

El percentatge de dones caps de llista és superior als municipis petits (33,7%) que als grans (28,4%).
Aquesta dada trenca la tendència observada des del 2007 on el pes de dones caps de llista era superior en els municipis grans (majors de 20.000 habitants) que en els petits.

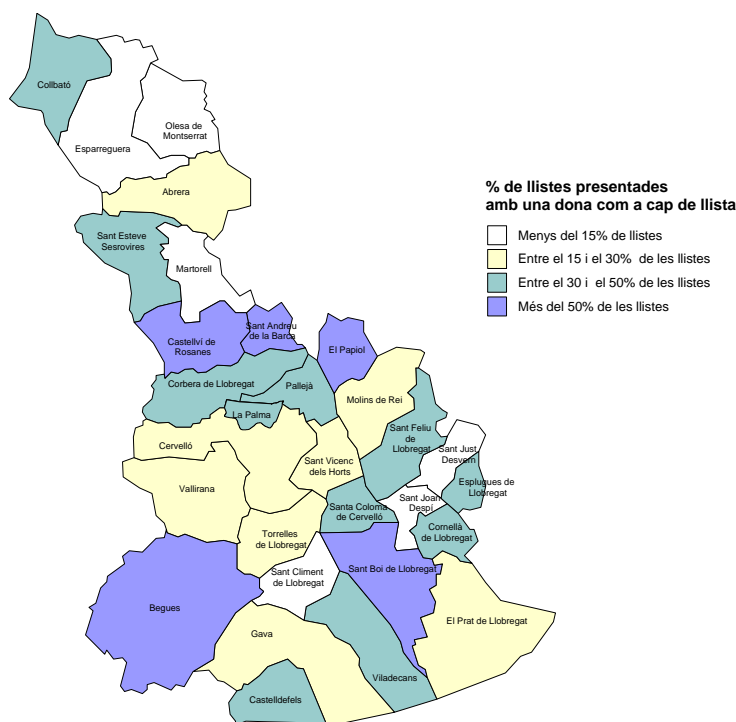
Proporció d'homes i dones caps de llista a les eleccions locals del Baix Llobregat, segons grandària del municipi.

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (01/05/2007, 26/04/2011, 28/04/2015 i 29/04/2019).

5 municipis tenen més o el mateix nombre de candidatures encapçalades per dones al Baix Llobregat: Sant Andreu de la Barca, Begues, Sant Boi de Llobregat, Castellví de Rosanes i El Papiol. Només 3 municipis no tenen cap candidatura encapçalada per dones (Martorell, Olesa de Montserrat i Sant Climent de Llobregat).

Proporció de dones caps de llista en les candidatures a les eleccions locals de 2019 del Baix Llobregat.

Eleccions municipals 2019

	% sobre el total de llistes presentades	
	Dones	
Sant Andreu de la Barca	5	62,5%
Begues	6	60,0%
Sant Boi de Llobregat	5	55,6%
Castellví de Rosanes	2	50,0%
Papiol, El	2	50,0%
Castelldefels	5	45,5%
Esplugues de Llobregat	4	44,4%
Corbera de Llobregat	3	42,9%
Collbató	2	40,0%
Viladecans	4	40,0%
Pallejà	3	37,5%
Santa Coloma de Cervelló	3	37,5%
Palma de Cervelló, La	2	33,3%
Sant Esteve Sesrovires	3	33,3%
Sant Feliu de Llobregat	3	33,3%
Cornellà de Llobregat	3	30,0%
Abrera	2	28,6%
Cervelló	2	28,6%
Vallirana	2	28,6%
Gavà	3	27,3%
Sant Vicenç dels Horts	2	25,0%
Molins de Rei	2	20,0%
Torrelles de Llobregat	1	16,7%
Prat de Llobregat, El	2	15,4%
Sant Just Desvern	1	14,3%
Esparreguera	1	12,5%
Sant Joan Despí	1	11,1%
Martorell	0	0,0%
Olesa de Montserrat	0	0,0%
Sant Climent de Llobregat	0	0,0%
Total general	74	30,6%

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (29/04/2019).

En el conjunt de candidatures del Baix Llobregat el nombre de dones que encapçalen les llistes ha crescut en un 21,3% respecte el 2015 i un 51% respecte el 2007. Begues i Castelldefels són els municipis on ha crescut més el nombre de dones que encapçalen llistes (3). En canvi, Olesa de Montserrat és el municipi on ha disminuït més el nombre de dones candidates a l'alcaldia tant respecte el 2015 (han passat de 5 candidates a 0) com respecte el 2007 (de 3 a 0).

Variació del nombre de dones que encapçalen llistes en les candidatures municipals.

Ordre segons major creixement relatiu. Baix Llobregat i municipis. Eleccions municipals 2019, 2015 i 2007.

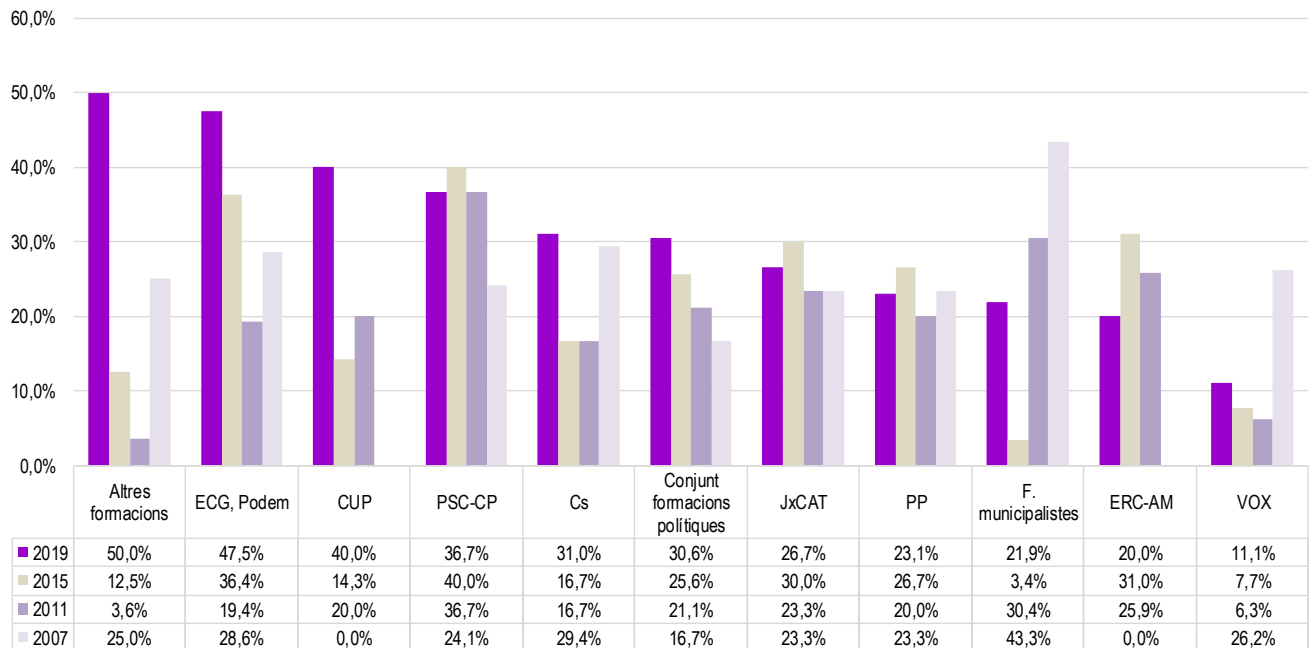
	Eleccions municipals 2019		Variació 2019-2015		Variació 2019-2007	
	Dones	% sobre el total de candidatures	absoluta	relativa	absoluta	relativa
Sant Andreu de la Barca	5	62,5%	2	66,7%	5	:
Begues	6	60,0%	3	100,0%	3	100,0%
Sant Boi de Llobregat	5	55,6%	1	25,0%	5	:
Castellví de Rosanes	2	50,0%	-1	-33,3%	2	:
Papiol, El	2	50,0%	2	:	0	0,0%
Castelldefels	5	45,5%	3	150,0%	2	66,7%
Esplugues de Llobregat	4	44,4%	0	0,0%	2	100,0%
Corbera de Llobregat	3	42,9%	1	50,0%	2	200,0%
Collbató	2	40,0%	0	0,0%	1	100,0%
Viladecans	4	40,0%	2	100,0%	3	300,0%
Pallejà	3	37,5%	1	50,0%	2	200,0%
Santa Coloma de Cervelló	3	37,5%	2	200,0%	1	50,0%
Palma de Cervelló, La	2	33,3%	2	:	0	0,0%
Sant Esteve Sesrovires	3	33,3%	2	200,0%	3	:
Sant Feliu de Llobregat	3	33,3%	0	0,0%	3	:
Total Baix Llobregat	74	30,6%	13	21,3%	25	51,0%
Cornellà de Llobregat	3	30,0%	2	200,0%	0	0,0%
Abrebra	2	28,6%	1	100,0%	-1	-33,3%
Cervelló	2	28,6%	-1	-33,3%	1	100,0%
Vallirana	2	28,6%	0	0,0%	2	:
Gavà	3	27,3%	-1	-25,0%	2	200,0%
Sant Vicenç dels Horts	2	25,0%	-1	-33,3%	-2	-50,0%
Molins de Rei	2	20,0%	0	0,0%	2	:
Torrelles de Llobregat	1	16,7%	0	0,0%	-3	-75,0%
Prat de Llobregat, El	2	15,4%	-1	-33,3%	0	0,0%
Sant Just Desvern	1	14,3%	0	0,0%	-2	-66,7%
Esparreguera	1	12,5%	0	0,0%	-2	-66,7%
Sant Joan Despí	1	11,1%	0	0,0%	-1	-50,0%
Martorell	0	0,0%	-1	-100,0%	-1	-100,0%
Olesa de Montserrat	0	0,0%	-5	-100,0%	-3	-100,0%
Sant Climent de Llobregat	0	0,0%	0	:	-1	-100,0%

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (01/05/2007, 26/04/2011, 28/04/2015 i 29/04/2019).

Cap formació política té el mateix nombre d'homes i dones caps de llista a la comarca. En Comú Guanyem, Podem... són les formacions polítiques del Baix Llobregat amb major presència de dones caps de llista (48% del total de les candidatures). La CUP (40%) i el PSC (37%) són les altres formacions amb major presència de dones caps de llista. VOX, ERC i les formacions municipalistes són les formacions amb menys dones que encapçalen llistes (11% , 20% i 22% respectivament).

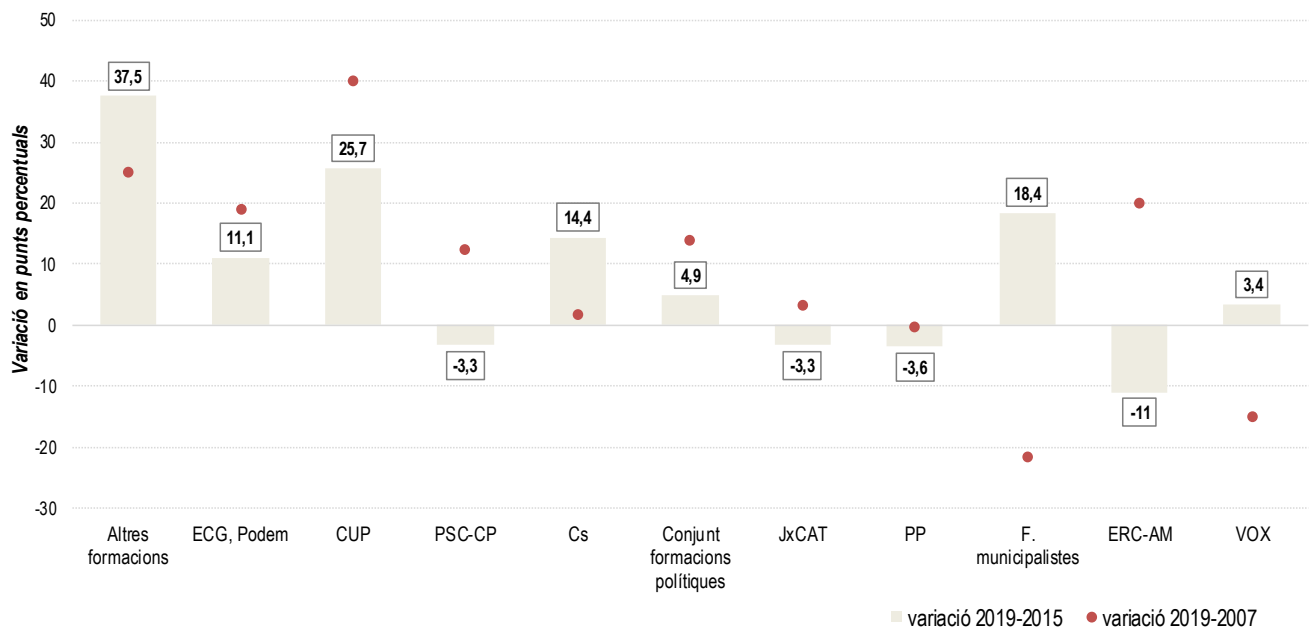
Gairebé en totes les formacions polítiques creix el pes de dones alcaldables, tot i amb això, en **4 formacions polítiques el pes de les dones alcaldables ha disminuït respecte les eleccions de 2015** (ERC, -11pp; PP, -3,6; JxCat i PSC -3pp). Respecte les eleccions de 2007 en totes les formacions polítiques (a excepció de VOX) ha crescut el pes de les dones alcaldables al Baix Llobregat.

Percentatge de llistes electorals encapçalades per dones segons formació política. Baix Llobregat.

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (01/05/2007, 26/04/2011, 28/04/2015 i 29/04/2019)

Variació del pes de les dones que encapçalen llistes segons formacions polítiques respecte les anteriors eleccions (2019-2015) i les primeres eleccions d'aplicació de la llei (2019-2007).

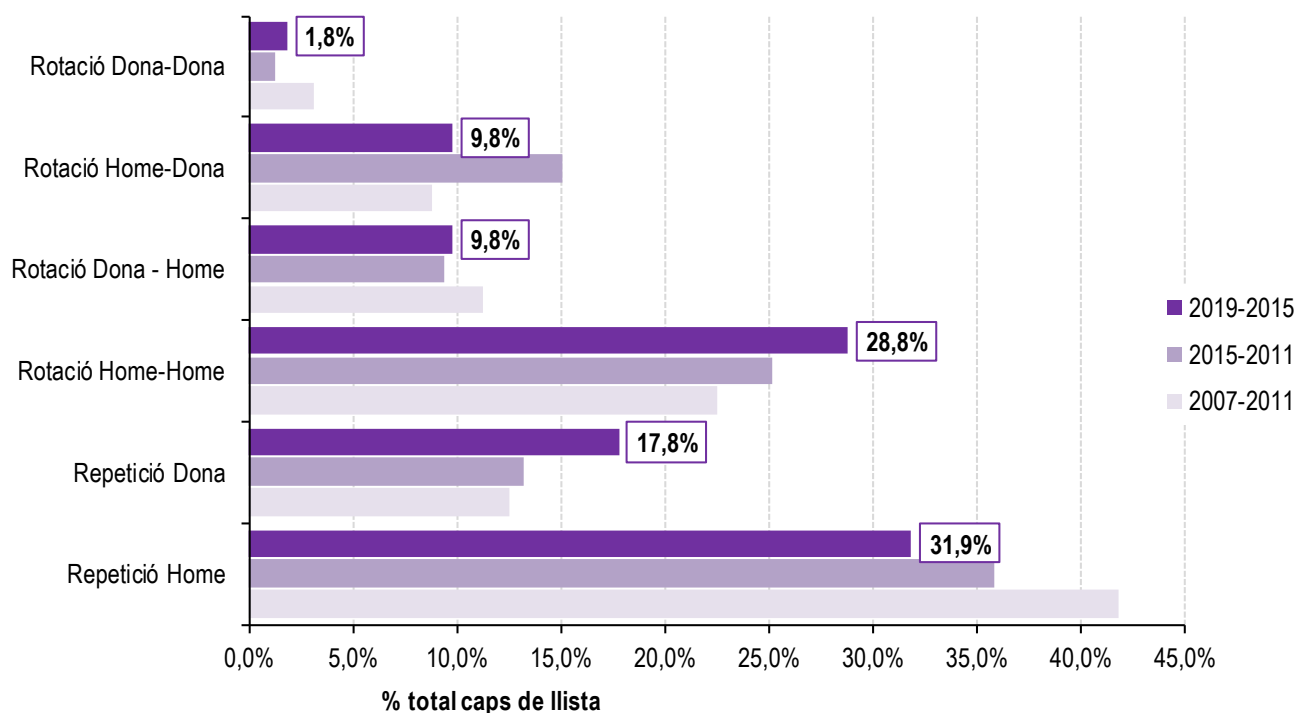
Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (01/05/2007, 26/04/2011, 28/04/2015 i 29/04/2019)

4.3 Rotacions i repeticions en els caps de llista

Un altre element a considerar en l'accés i representació de les dones en les eleccions locals és la rotació i repetició dels caps de llista. Es considera que un representant amb major permanència tindrà una major visibilització i incidència polítiques. La permanència masculina és superior a la femenina, tal i com remarca Rocío Martínez Sampere "las mujeres caducamos como los yogures, estamos un mandato pero luego ya nos vamos"².

Com es pot observar, **mentre el 32% dels homes que encapçalen les llistes en aquestes eleccions ja ho van fer en el 2015, el percentatge de dones que repeteixen com a caps de llista és del 18%**. Val a dir, però, que mentre el percentatge d'homes que repeteixen com alcaldables disminueix, el de dones augmenta. Pel que fa a les rotacions en els caps de llista, el 29% del total de caps de llista eren homes (rotació home-home), el 10%, en eren homes provinents d'una rotació dona-home. Respecte les anteriors eleccions, les variacions més significatives s'observen en el creixement de les rotacions home-home i el descens de les rotacions home-dona.

Rotacions i repeticions en els caps de llista de les candidatures a les darreres eleccions locals.

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (01/05/2007, 26/04/2011, 28/04/2015 i 29/04/2019)

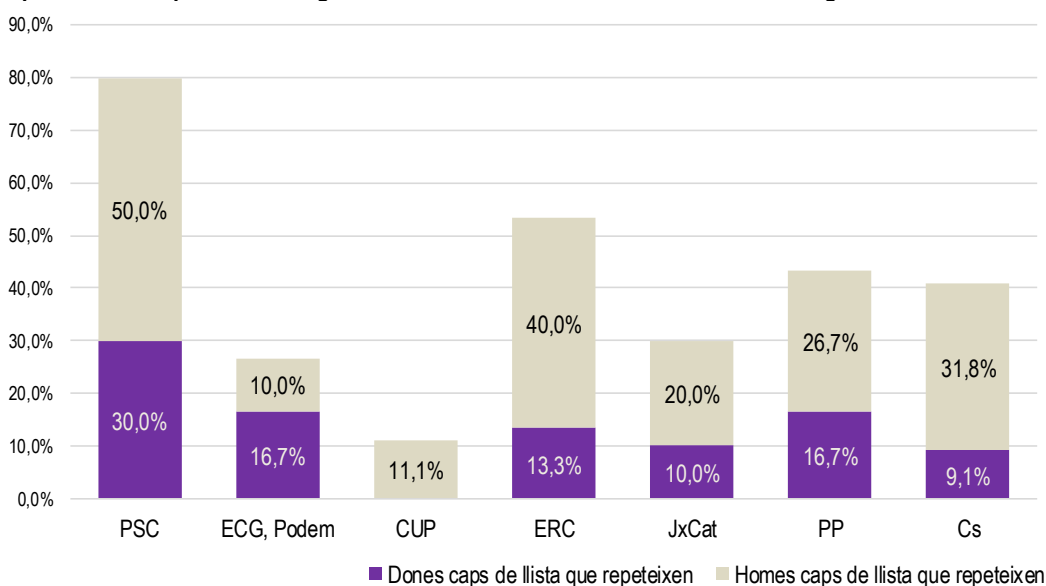

2

Per formacions polítiques, el PSC és el que té una proporció major de candidatures on les dones caps de llista repeteixen (30% del total de les seves candidatures), mentrestant, la CUP no té cap candidatura encapçalada per una dona que repeteixi i Ciutadans no supera el 9% de candidatures.

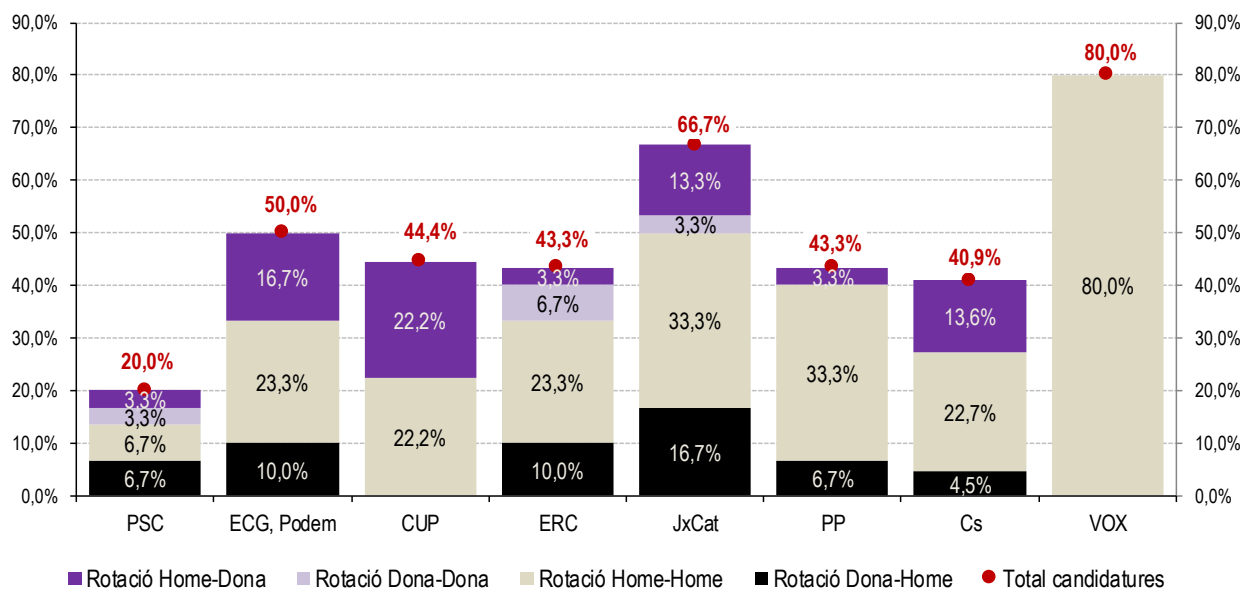
Junts per Catalunya ha estat la formació política del Baix Llobregat on la rotació de dones caps de llista a homes ha estat més present (17% del total de candidatures), seguida d'En Comú Guanyem, Podem i ERC que registra el 10% del total de les seves candidatures. La CUP i les formacions d'En Comú Guanyem, Podem són les que presenten una major proporció de rotació d'homes caps de llista a dones (22 i 17% del total de les seves candidatures respectivament).

Repetició dels caps de llista segons candidatures. Eleccions locals. Baix Llobregat 2019.

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (29/04/2019).

Rotació dels caps de llista segons candidatures. Eleccions locals. Baix Llobregat 2019.

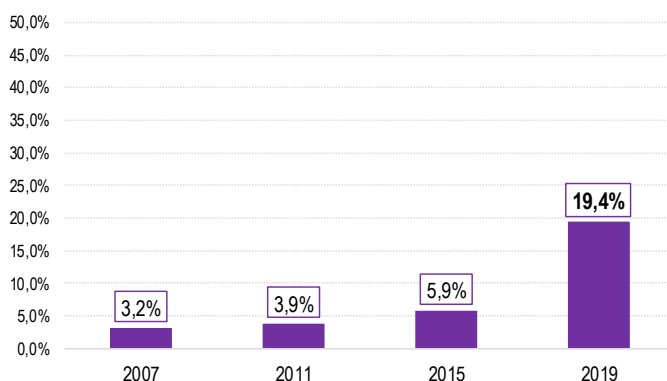
Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (29/04/2019).

4.4 Llistes cremallera

Una possibilitat per a reduir la masculinització de les llistes electorals són les llistes cremallera on homes i dones es succeeixen alternativament. A major nombre de llistes cremalleres, major presència de dones hi haurà en els futurs consistoris. A la vegada, s'espera un efecte contagi en les llistes cremallera, en municipis on es presentin llistes cremallera hi haurà una major presència de dones en les candidatures.

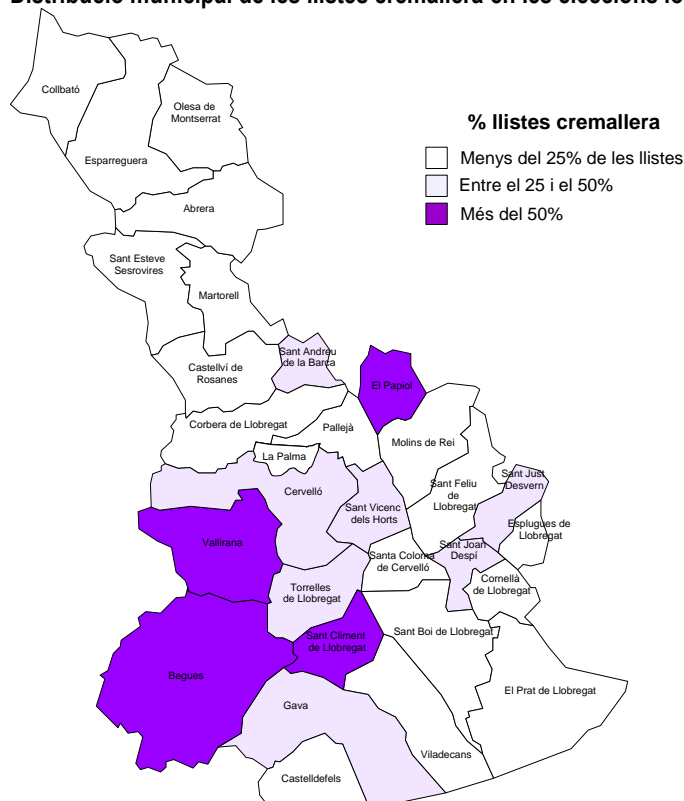
Evolució de les llistes cremallera en les eleccions locals Baix Llobregat

Les llistes cremallera creixen de manera destacada a la comarca, tot i amb això, no suposen més del 19% del total de les candidatures.

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (01/05/2007, 26/04/2011, 28/04/2015 i 29/04/2019).

Distribució municipal de les llistes cremallera en les eleccions locals de 2019.

Les llistes cremallera encara són testimonials en el conjunt de municipis de la comarca.

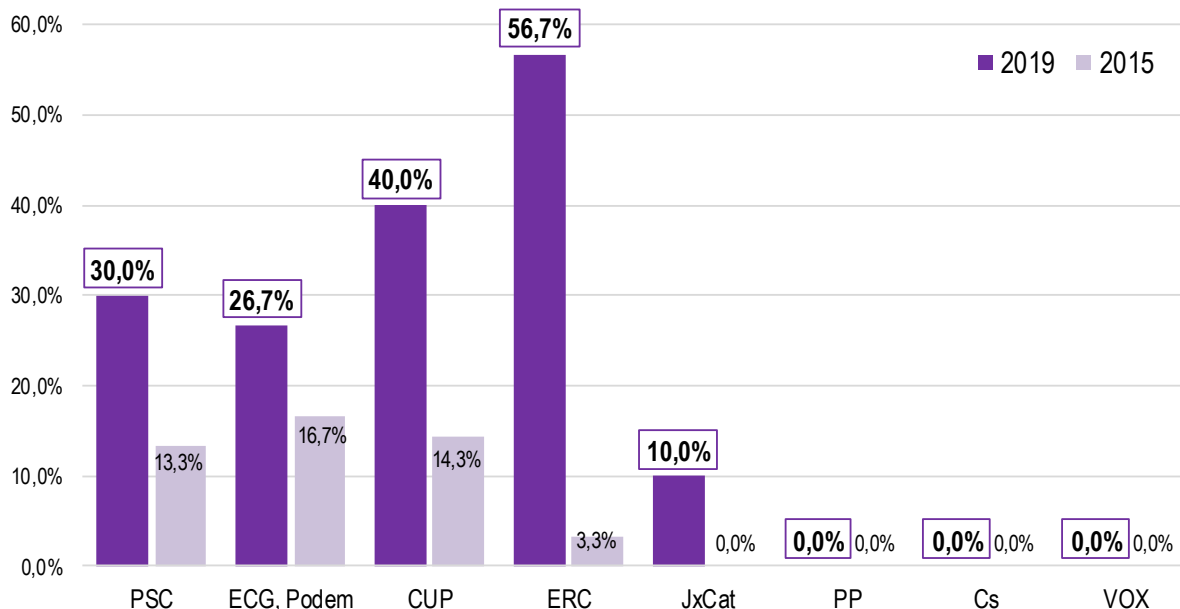
En la majoria dels municipis de la comarca (19), la presència de les llistes cremallera no superen el 25% del total de les seves candidatures.

Només 4 municipis del Baix Llobregat tenen llistes cremallera en més del 50% de les seves candidatures: El Papiol, Vallirana, Begues i Sant Climent de Llobregat.

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (29/04/2019).

Totes les formacions han augmentat les llistes cremallera que han presentat respecte les eleccions locals de 2015. En aquestes eleccions, ERC és la formació política que més llistes cremallera ha presentat en les eleccions locals al Baix Llobregat (57% del total) seguida de la CUP (40%) i el PSC (30%). Cap candidatura del PP, Ciutadans o VOX ha estat de llista cremallera.

Llistes cremallera segons candidatures. Eleccions locals. Baix Llobregat 2019.

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (29/04/2019).

Llistes cremallera totals segons formacions polítiques i municipis. Baix Llobregat 2019.

Municipi	Formacions polítiques
Begues	CUP; ERC; F.municipalistes; PSC-CP
Cervelló	ERC; Guanyem,Podem
Corbera de Llobregat	PSC-CP
Esparreguera	ERC-AM
Esplugues de Llobregat	PSC-CP
Gavà	CUP; ERC; ECG,Podem
Martorell	PSC-CP
Molins de Rei	ECG,Podem; PSC-CP
Olesa de Montserrat	ERC; Formacions municipalistes
Pallejà	ERC-AM
Papiol, El	ERC-AM; JxCat
Prat de Llobregat, El	CUP; ERC; PSC-CP
Sant Andreu de la Barca	ERC; ECG,Podem
Sant Boi de Llobregat	ERC-AM
Sant Climent de Llobregat	ERC; ECG,Podem; JxCat
Sant Esteve Sesrovires	ERC; Formacions municipalistes
Sant Feliu de Llobregat	ERC-AM
Sant Joan Despí	ERC; ECG,Podem; PSC-CP
Sant Just Desvern	CUP; ERC; ECG,Podem
Sant Vicenç dels Horts	Formacions municipalistes; PSC-CP
Torrelles de Llobregat	ERC; Formacions municipalistes
Vallirana	ERC; ECG,Podem; JxCat; PSC-CP

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (29/04/2019).

4.5 La representació de les dones en els llocs segurs

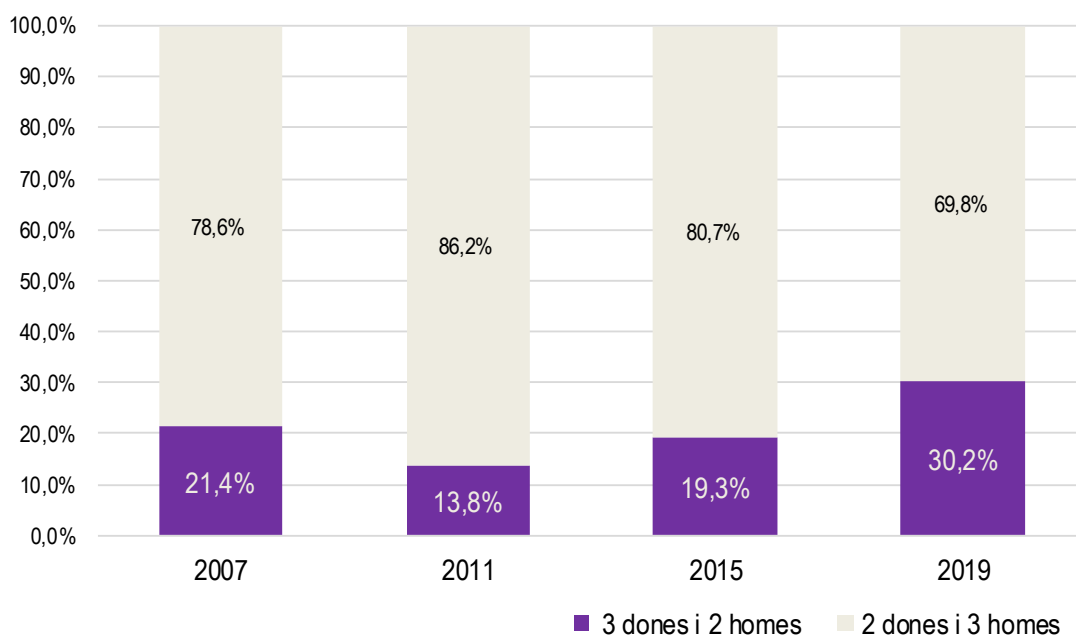
Si les llistes cremallera són una bona eina per a reduir la masculinització dels consistoris, garantir la presència de les dones en els llocs segurs (aquells que tenen una major possibilitat d'accés als consistoris) també.

La LOREG obliga la presència mínima del 40% de les dones en els trams de 5 de les llistes electorals. A continuació, s'estudiarà com es componen els 5 primers llocs de les candidatures en aquestes eleccions locals.

El 70% de les candidatures es componen per 2 dones i 3 homes en el primer tram de les candidatures, aquest percentatge ha disminuït respecte les anteriors eleccions locals, és a dir, ha crescut el pes de les dones en el primer tram de les llistes electorals.

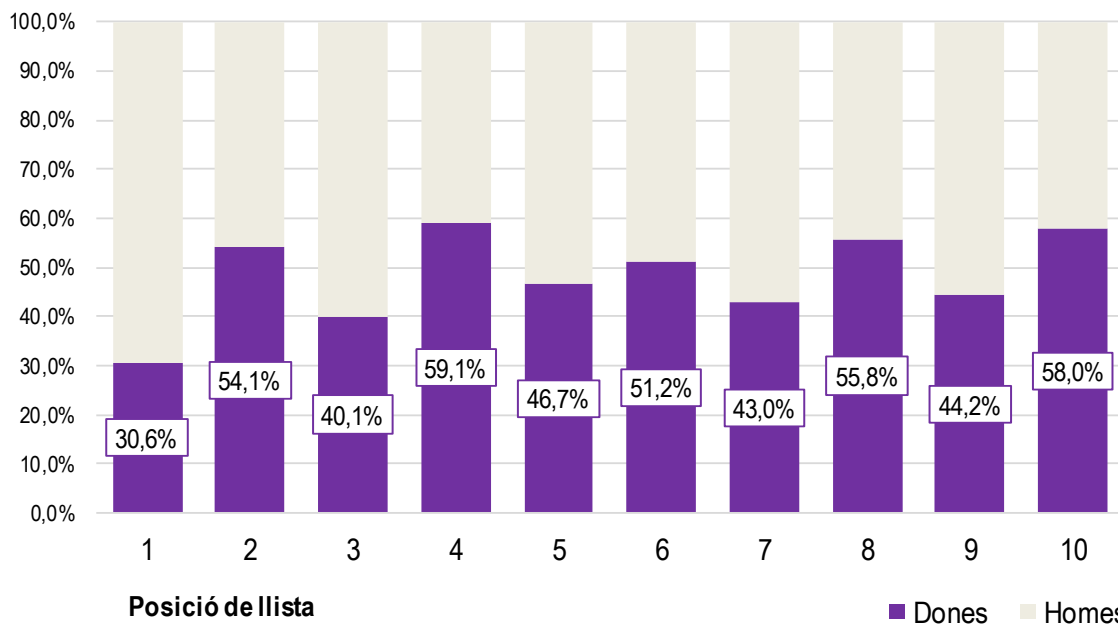
El lloc que ocupen les dones en les llistes electorals reflecteix el compliment estricte de la llei, en cada tram de 5 de la llista cap sexe pot superar el 60% de presència, i les desigualtats encara són evidents, la major presència de dones es concentren en els llocs 10 i 4 de la llista.

Composició dels cinc primers llocs de les candidatures en les eleccions locals.

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (01/05/2007, 26/04/2011, 28/04/2015 i 29/04/2019).

Percentatge de dones a cada lloc de la llista. Mitjana de totes les candidatures i tots els municipis. Baix Llobregat 2019.

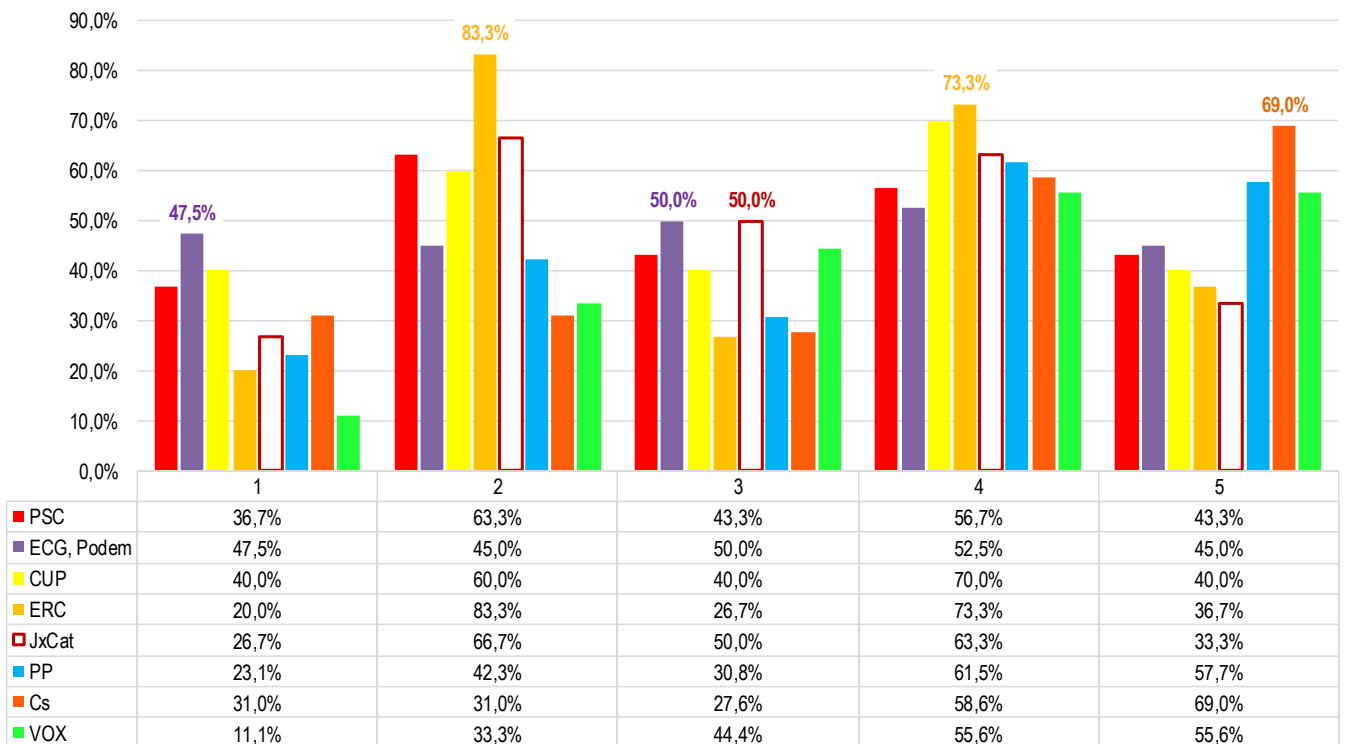

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (29/04/2019).

Per formacions polítiques, aquelles candidatures relacionades amb En Comú Guanyem i Podem, Si es pot són les que presenten un major percentatge de candidatures amb 3 dones i 2 homes en el primer tram de les llistes (53% del total de les seves candidatures). Les altres formacions amb major presència de dones en el primer tram de la llista són CUP (50%) i Junts per Catalunya (43%). VOX, amb cap candidatura amb 3 dones i 2 homes en el primer tram de la llista, Partit Popular (15%) i Ciutadans (17%) són les formacions amb menor nombre de candidatures amb més dones en el primer tram de les llistes.

Cap formació política té més dones que homes encapçalant la llista en aquestes eleccions, en canvi, 4 formacions polítiques tenen més dones que homes en el segon lloc de la llista: Així, el 83% de les persones que ocupen el segon lloc són dones a ERC; el 67% a Junts per Catalunya; 63% al PSC i 60% a la CUP. **En totes les formacions polítiques el lloc més ocupat per dones és el número 4 de la llista** (en cap formació hi ha més homes que dones). Finalment, en el darrer lloc del primer tram de la llista, són les formacions ubicades a la dreta de l'eix ideològic els que concentren més dones que homes (Ciutadans, 69%; Partit Popular, 58% i VOX, 56%). Per a més detall podeu consultar el següent gràfic:

Percentatge de dones segons la posició que ocupen a les llistes electorals de les seves formacions. Baix Llobregat, 2019.

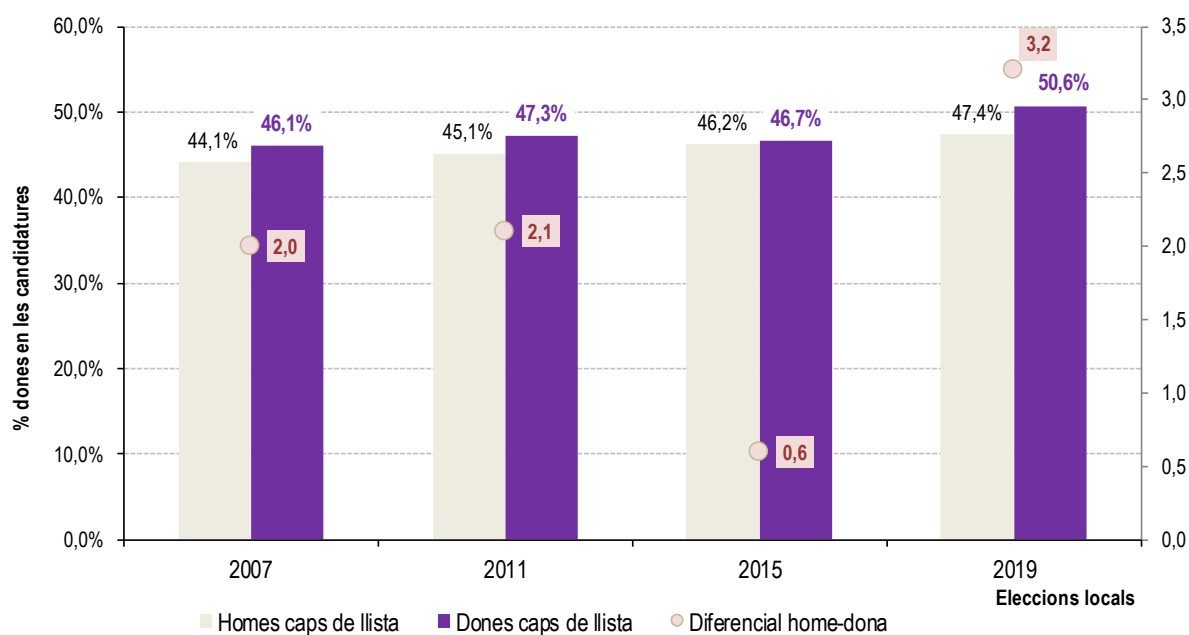
Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (29/04/2019).

4.6 La representació de les dones segons si és home o dona qui encapçala la llista

Completant l'anàlisi anterior s'ha volgut analitzar com influeix, en la composició de la llista, qui encapçala la llista electoral.

Com es pot observar en el següent gràfic, en les candidatures encapçalades per dones el percentatge de dones també es major. A més, si es compara respecte anteriors eleccions, en aquests comicis, el diferencial és substancialment major. Mentre en les eleccions de 2015 gairebé no hi havia diferència (0,6 punts) en aquestes, el diferencial supera els 3 punts quan les dones encapçalen les candidatures.

Percentatge de dones en les candidatures segons sexe del cap de llista.

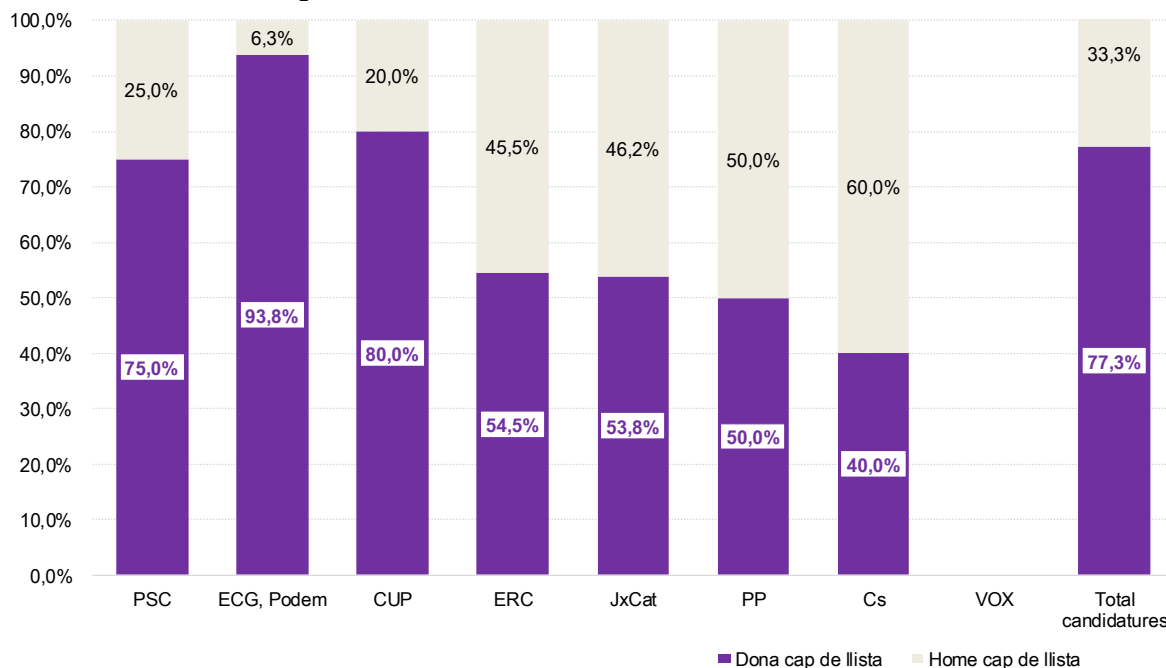
Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (01/05/2007, 26/04/2011, 28/04/2015 i 29/4/2019)

Si es mira de manera global els 2 següents gràfics (percentatge de candidatures amb 3 dones i 2 homes i percentatge de candidatures amb 2 dones i 3 homes segons formacions polítiques) ja s'observa una gran diferència segons qui encapçala la candidatura és home o dona.

Les candidatures amb 3 dones i 2 homes en el primer tram de la llista són encapçalades majoritàriament per dones (77%). Per formacions polítiques, són les candidatures d'En Comú, Guanyem Podem (94%), de la CUP (80%) i el PSC (75%) les que tenen un predomini clar de les dones en aquelles llistes que estan encapçalades per dones.

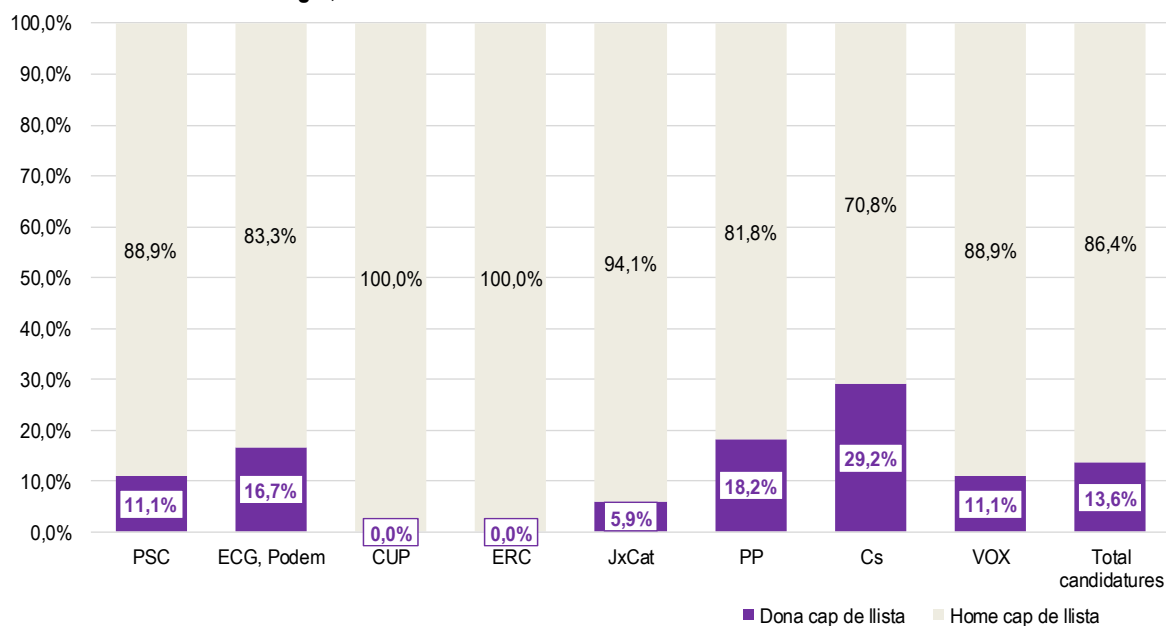
En canvi, les candidatures amb 2 dones i 3 homes en el primer tram de la llista són majoritàriament encapçalades per homes (86% del total). Ciutadans (29%), Partit Popular (18%) i En Comú Guanyem i Podem (17%) són les formacions polítiques amb major presència de candidatures encapçalades per dones que tenen més homes que dones en el primer tram de la llista. En 2 formacions polítiques (CUP i ERC) totes les candidatures que tenien més homes que dones en el primer tram de la llista estaven encapçalades per homes.

Percentatge de llistes amb 3 dones i 2 homes en el primer tram de 5 candidats segons el sexe de la persona que encapçala la llista electoral. Baix Llobregat, 2019.

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (29/04/2019).

Percentatge de llistes amb 2 dones i 3 homes en el primer tram de 5 candidats segons el sexe de la persona que encapçala la llista electoral. Baix Llobregat, 2019.

Font: OC-BL a partir de les dades de les Juntes electorals de Zona, publicades al BOPB (29/04/2019).

5. Contrast d'hipòtesis i valoracions

HIPÒTESIS

CONTRAST

D1. Composició de llistes electorals.

H1. La llei afavoreix la presència de les dones en les llistes electorals

La llei d'igualtat garanteix un mínim del 40% de dones. En el 2019 la presència de dones és superior a la de les anteriors eleccions locals, tot i amb això, el percentatge dones (48,3%) no supera el 50%.

D2. Caps de llista

H2. Tot i amb això, en els primers llocs de les llistes predominaran els homes

Els homes encapçalen més les llistes electorals que les dones (69,4% del total de les candidatures). Tot i que ha augmentat el percentatge de dones com caps de llista.

H3. La presència de dones en la candidatura serà major si qui encapçala la llista és una dona.

Hi ha més dones en les candidatures encapçalades per dones que en les d'homes, respecte a les anteriors eleccions, el diferencial creix, situant-se en més de 3 punts.

D3. Repetició/rotació en les llistes electorals.

H4. Els caps de llista homes repetiran més que els caps de llista dones.

El 32% de les candidatures van repetir el cap de llista home, el 18% de les candidatures van repetir el cap de llista dona.

H5. En cas de rotació, hi haurà un major percentatge de rotació home-home; dona-home que home-dona o dona-dona.

El major percentatge de rotació dels caps de llista es concentren en les rotacions home-home (en un 29% del total de candidatures). Les rotacions menys freqüents són les de dona-dona (2%).

D4. Llistes cremallera

H6. La consolidació de la llei d'igualtat amb la subseqüent creixent presència de dones en la llistes electorals, hauria d'empènyer cap a altres eines d'igualtat com ara les llistes cremallera.

Des de 2007 el pes de les llistes cremallera ha anat augmentant de manera progressiva. Més del 19% de les candidatures en aquestes eleccions es presenten com llistes cremallera.

D5. Formacions polítiques

H7. Les formacions polítiques que amb anterioritat han adaptat quotes voluntàries seran les que més presència de dones tindran en les llistes electorals.

Les formacions polítiques de Guanyem, Podem, Si es Pot són les que presenten més dones en el primer tram de la llista, més dones caps de llista i més dones en les candidatures.

H8. La tradició conservadora o progressista podrà influir en la major o menor presència de dones.

A diferència de les anteriors eleccions, en aquestes si que podem trobar un biaix ideològic en aquest sentit. Així, les formacions ubicades a la dreta de l'eix són les que tenen menys dones en les candidatures, no tenen llista cremallera (en cap municipi) i són els que tenen menys incidència en les candidatures quan aquestes estan encapçalades per dones.

Alhora, les formacions amb més llistes cremallera són ERC i En Comú Guanyem i Podem... Les formacions amb més dones a les candidatures són CUP, Guanyem i PSC i les formacions amb més dones caps de llista són Guanyem, CUP i PSC.

D6. Dimensió municipal

H9. En els municipis de major grandària hi haurà major presència de dones en les llistes.

En aquestes eleccions es trenca l'anterior tendència i és en els municipis petits on hi ha una major presència de dones en les candidatures.

H10. En els municipis de menor grandària hi haurà més incentius per a que els homes es situïn en els primers llocs de la candidatura.

En aquestes eleccions es trenca l'anterior tendència i és en els municipis petits on hi ha una major presència de dones que encapçalen les candidatures.

6. Metodologia

Font de dades: Totes les dades utilitzades en el present informe s'han extret de les llistes electorals publicades per les Juntes electorals de zona a través del Butlletí Oficial de la Província de Barcelona (BOPB). Les dades referents als comicis de 2007 es poden trobar al BOPB publicat l'1 de maig de 2007; les de 2011 al BOPB de 26 d'abril de 2011, les de 2015 al BOPB de 27 d'abril de 2015 i les de 2019 al BOPB de 29 d'abril de 2019.

Formacions polítiques. Agrupacions. Detall.

PSC	Candidatures de PSC (o marques municipals aprovades per PSC)
ECG, Podem	Candidatures relacionades amb les formacions d'En Comú Guanyem, Podem o Si es Pot. Per a l'anàlisi temporal comparat s'inclou a ICV, EUiA.
CUP	Candidatures de CUP (o marques municipals aprovades per la CUP)
ERC	Candidatures d'ERC (o marques municipals aprovades per ERC)
JxCat	Candidatures de Junts per Catalunya que es presenten als municipis. Candidatures del PDeCAT. Per a l'anàlisi comparat temporal es consideren les candidatures de CiU.
PP	Candidatures de PP (o marques municipals aprovades pel PP)
Cs	Candidatures de C's (o marques municipals aprovades per C's)
VOX	Candidatures de VOX (o marques municipals aprovades per VOX). Per a l'anàlisi temporal es consideren les candidatures de Plataforma per Catalunya.
Formacions municipalistes	Totes aquelles candidatures exclusives dels municipis.
Altres formacions	Altres formacions que no són d'àmbit municipal propi i que no poden ser agrupades en les anteriors formacions llistades.

L'agrupació de municipis s'ha realitzat segons grandària: municipis menors de 20.000 habitants i municipis majors de 20.000 habitants.

Municipis de 20.000 o menys habitants

Abrera
Begues
Castellví de Rosanes
Cervelló
Collbató
Corbera de Llobregat
Pallejà
Palma de Cervelló, la
Papiol, el
Sant Climent de Llobregat
Sant Esteve Sesrovires
Sant Just Desvern
Santa Coloma de Cervelló
Torrelles de Llobregat
Vallirana

Municipis de més de 20.000 habitants

Castelldefels
Cornellà de Llobregat
Esparreguera
Esplugues de Llobregat
Gavà
Martorell
Molins de Rei
Olesa de Montserrat
Prat de Llobregat, el
Sant Andreu de la Barca
Sant Boi de Llobregat
Sant Feliu de Llobregat
Sant Joan Despí
Sant Vicenç dels Horts
Viladecans

7. Glossari de conceptes

Igualtat efectiva:

El ple reconeixement de la igualtat formal davant la llei, tot i haver comportat, sens dubte, un pas decisiu, ha resultat insuficient. La violència de gènere, la discriminació salarial, la discriminació en les pensions de viduïtat, el fet que hi hagi més desocupació femenina, l'encara escassa presència de les dones en llocs de responsabilitat política, social, cultural i econòmica, o els problemes de conciliació entre la vida personal, laboral i familiar, demostren que la igualtat plena, efectiva, entre dones i homes, avui encara és una tasca pendent que necessita nous instruments jurídics. És necessària, efectivament, una acció normativa dirigida a combatre totes les manifestacions encara subsistents de discriminació, directa o indirecta, per raó de sexe, i a promoure la igualtat real entre dones i homes, amb remoció dels obstacles i estereotips socials que impedeixen assolir-la. Aquesta exigència deriva del nostre ordenament constitucional i integra un dret genuí de les dones, però alhora és un element d'enriquiment de la mateixa societat espanyola, que ha de contribuir al desenvolupament econòmic i a l'augment de l'ocupació.

Aplicació de la igualtat efectiva a la LOREG. S'estableix que les candidatures han d'estar formades per un mínim d'un 40% de persones d'un mateix sexe, de manera que aquest criteri s'ha de complir en cada tram de cinc persones, o el que és el mateix, que com a mínim 2 persones en cada tram de 5 han de ser homes o dones.

Font: Extracte de l'Exposició de motius de la LO 3/2007.

Representació descriptiva:

Es parla de representació descriptiva quan els representants (les candidatures) s'assemblen als representats (electors). La LO 3/2007 i la modificació subsegüent de la LOREG, persegueix en un primer terme, aconseguir aquesta representació descriptiva.

Font: cerclegerrymandering.cat, Sílvia Claveria.

Representació substantiva:

És la congruència entre l'acció dels representants i els interessos dels representats. El que la literatura de gènere ha traduït com que les dones representants tendiran a tenir més en compte els interessos de les dones que els que ho fan homes representants.

Font: cerclegerrymandering.cat, Sílvia Claveria.

Representació simbòlica:

Es relaciona amb la idea de fins a quin punt els representats se senten efectivament representats (és a dir, el valor simbòlic que juguen els representants en relació als representats).

Font: cerclegerrymandering.cat, Sílvia Claveria.

Junta Electoral de Zona:

Organismes locals independents que representen a l'administració electoral encarregats de vetllar per la legalitat en tots els processos electorals. S'encarreguen de proclamar les candidatures, distribuir els espais gratuïts de propaganda electoral, controlar la veracitat dels sondeigs i enquestes, realitzar l'escrutini general i proclamar els candidats electes.

Font: portalelectoral.es

Llistes cremallera:

Alternança d'homes i dones en les llistes electorals de principi a fi.

Enllaços normativa electoral:

LOREG, ART 44bis per tal d'aconseguir la igualtat entre homes i dones
(adaptació de la Llei Orgànica de Règim Electoral General a l'aprovació de la Lleu per a la igualtat efectiva entre homes i dones)

http://www.juntaelectoralcentral.es/portal/page/portal/JuntaElectoralCentral/Ley%20Org%C3%A1nica%20del%20R%C3%A9gimen%20Electoral%20General?_piref53_9636063_53_9634063_9634063.next_page=/jec/ContenidoLeyRegimenElectoral&idContenido=49496&idLeyJunta=1&idLeyModificacion=19

http://www.juntaelectoralcentral.es/jelect/normativa/LOREG_08-09-2011.pdf

8. Recomanacions bibliogràfiques

Santana, Andrés; Coller, Xavier y Aguilar, Susana (2015). «Las parlamentarias regionales en España: masa crítica, experiencia parlamentaria e influencia política». *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 149: 111-130.

Aquest treball analitza l'evolució de la proporció de dones en els parlaments regionals espanyols per a veure de quina manera un cop arribat a la representació del 30% de parlamentàries, aquest líndar es supera o es disminueix. Es contrasten 2 hipòtesis: (1) l'experiència parlamentària redueix les diferències de gènere alhora d'aconseguir un escó i (2) les dones són relegades a llocs d'escassa influència en els legislatius.

<http://dx.doi.org/10.5477/cis/reis.149.111>

Matthews, Neil. **Candidate selection in Northern Ireland: A cold house for women?** London School of Economics and Political Science

Article que analitza perquè les quotes i la normativa que empeny a incrementar la participació de les dones a Irlanda del Nord no ha estat exitosa. La principal raó: la cultura política interna de cada una de les formacions polítiques.

http://blogs.lse.ac.uk/politicsandpolicy/candidate-selection-in-northern-ireland-a-cold-house-for-women/?utm_content=buffer7d46e&utm_medium=social&utm_source=twitter.com&utm_campaign=buffer

Clavería, Silvia (2014). **La baja representación de mujeres en los gobiernos: factores explicativos y ¿una solución?** Politikon.

Article que analitza els factors explicatius de la baixa representació de dones en els governs i que proposa altres mesures per incrementar-la.

<http://politikon.es/2014/11/18/baja-representacion-mujeres-politica/>

Verge, Tània (2011). **Quotes de gènere i reclutament polític. Una anàlisi dels partits polítics catalans.** Fundació Josep Irla.

L'aplicació de quotes de gènere en la composició de les candidatures electorals s'ha convertit en un fenomen global, sobretot en les últimes dues dècades. Malgrat que s'ha demostrat la seva efectivitat en l'augment de la presència de les dones a les institucions polítiques, la seva introducció no està exempta de controvèrsia. L'estudi se centra en les prediccions relatives als processos de selecció de candidatures i als perfils de les persones candidates. D'una banda, l'anàlisi dels processos de reclutament posa a prova les prediccions que sostenen que els partits tenen dificultats per trobar un número suficient de dones disposades a ser candidates i que les quotes generen un sostre de vidre per a les pròpies dones. D'altra banda, l'exploració dels perfils té com a objectiu avaluar si les prediccions sobre la inferior qualificació de les noves candidates i sobre la major dependència vers les persones que varen reclutar-les troba suport empíric.

<http://www.irla.cat/documents/quotes-de-genero.pdf>

Rodon, Toni (2012). **Cap a la igualtat? L'efectivitat de les quotes de gènere.** Blocs diari Ara.

Recorregut pels diferents estudis que analitzen l'efectivitat de les quotes de gènere en la política. A nivell global, troba que aquells països que han practicat algun tipus de quota, la probabilitat que una dona governi és cinc vegades més alta.

<http://blogspersonals.ara.cat/elpatidescobert/2012/07/05/cap-a-la-igualtat-lefectivitat-de-les-quotes-de-genero/>

Simón, Pablo (2015). **Por qué las listas cremallera marcan la diferencia.** Politikon.

Article que analitza primerament les diferents eines per aconseguir la igualtat efectiva a la política i posteriorment es centra en les llistes cremallera com a mecanisme més efectiu per a garantir la igualtat.

<http://politikon.es/2015/03/04/por-que-las-listas-cremallera-marcan-la-diferencia/>

(2015) **Gobiernos masculinos, ¿gobiernos sexistas?** Politikon.

Article que aprofita la composició del darrer govern grec per a reflexionar entorn l'efecte de la presència majoritària masculina en la política en la representació substantiva.

<http://politikon.es/dropcoin2/>

(2018) **Dones i Política. El binomi entre quotes i igualtat real.** COLPIS.

La revista del Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya publica un monogràfic dedicat a reflexionar entre la necessitat de les quotes i la igualtat real entre homes i dones.

<https://ambitscolpis.com/2018/06/29/dones-i-politica-el-binomi-entre-quotes-i-igualtat-real/>

(2019) **Mujeres mandatarias.** Revista 5W.

Monogràfic radiofònic de la revista 5W entorn les dones mandatàries. Fan un recorregut de com arriben i què fa. Interessant tant per la cobertura (més enllà d'Occident) com per les reflexions (més enllà de dones mandatàries, dones líders).

<https://open.spotify.com/show/3uY7n5Y2JgMlsaiMzbTpqb?si=e2ltRiLLQx2dc4mQrRBP3Q>